दयामय जगत्

पशूनां पतये नमः ।

(रुद्राध्याय)

दयारुप आ जगत छे,
अद्भूत दयो प्रभाव;
कुदरत पण दाखे दया,
'प्रेमी' दया हिल च्हाव.

प्रकाशक.

काशीराम भाइशंकर ओझा-प्रेमी
आसी. सेक्रेटरी.

श्री दया प्रचारिणी महासभा.
दोशीवाडानी पोळ
अमदावाद.

आवृत्ति १ ली. प्रत १०००

विक्रमार्क १९८६

ઉત્કૃષ્ટ મુદ્રણાલય
ફર્નાન્ડીઝ પૂલ, રીચીરોડ-અમદાવાદ.

વિજ્ઞપ્તિ.

આજકાલ આપણા દેશમાં ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારે જીવહિંસા થતી રહે છે. માંસ ખાવાનો પ્રચાર વધતો જાય છે. દેવ-દેવીઓને નામે મુંગા જીવોના બળિદાનો અપાય છે. રાજા-મહારાજાઓ પણ દસરા નિમિત્તે તેમજ શિકારાદિ શોખના કારણે નાનામોટા જીવોની હિંસા કરે છે. પૈસાની લાલચે પશુઓ વેચાય છે અને ચરબી, હાડકાં, ચામડાં વિગેરેના વિવિધ ઉપયોગાર્થે સંખ્યાબંધ જાનવરોની કતલ થાય છે; પરંતુ આ પ્રકારે થતી બધી હિંસા શાસ્ત્રમર્યાદાની વિરૂદ્ધ છે. દરેક ધર્મના શાસ્ત્રો અહિંસાના સિદ્ધાંત ઉપર ઉપદેશ આપી રહ્યા છે. કોઈ પણ ધર્મસૂત્રમાં હિંસાને ઉત્તેજન આપવામાં આવ્યું હોય એવું જાણવામાં આવ્યું નથી. વહેમ, અજ્ઞાન અને રૂઢિને લઇને હજારો મુંગા પ્રાણીઓ અકાળે મોતનો ભોગ થઇ પડે છે. ધર્મના આચાર્યો અને મહાન પુરૂષો પણ અહિંસાનો ઉપદેશ આપે છે; છતાં તે તરફ ઘણાઓનું દુર્લક્ષ છે; આથી આ લઘુ પુસ્તકમાં જુદા જુદા શાસ્ત્રોના પ્રમાણો આપી જીવહિંસા શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ છે એવું બતાવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે. અમે આશા રાખીશું કે આ પુસ્તક વાંચ્યા પછી હિંસા કરનાર બંધુઓ હિંસા, શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ છે એમ માની હિંસા કરવાનું અને માંસ ખાવાનું છોડી દેશે તેમજ પોતાને આશરે રહેલા મુંગા જીવોને અભયદાન આપવાનું મહદ્ પુણ્ય મેળવશે.

બેઠેલા—આ સભાના પ્રમુખ સદ્ગત હીરાચંદ કકલભાઇ માસ્તર.
ઉભેલા—તેમના લઘુબંધુ ઝાલાભાઈ કકલભાઇ શાહ.

શ્રદ્ધાંજલી.

સદ્ગત શા. હીરાચંદ કકલભાઇ.

પ્રમુખ. શ્રી દ૦ પ્ર૦ મહા સભા.

અમદાવાદ.

તમોએ જૈન કોમમાં જન્મ લઇ જીંદગી પર્યંત જૈન શાસનના સિદ્ધાંતોને જીવનમાં ઉતારી અહિંસા ધર્મને કાળજીપૂર્વક પાળેલો છે. શમ, દમ, યમ, નિયમાદિનું પાલન કરતાં આંબલ તપનું કઠણ તપ કર્યું છે. સામાજીક સેવામાં આપે માસ્તર તરીકે જીવન ગાળી વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષણ આપવામાં સારા શિક્ષક તરીકે નામના મેળવી છે. જૈન પાઠશાળાના મુખ્ય અધ્યાપક તરીકે જૈન બાળાઓ, અને ગુરૂણીજી વિગેરેને જૈન ધર્મનો અભ્યાસ કરાવવામાં આપે ઉત્તમ પ્રકારે બતાવેલી ખંત નોંધવા યોગ્ય છે. શ્રી દયા પ્રચારિણી મહા સભાના પ્રમુખ તરીકે લાંબા વખત સુધી રહી જીવદયાના કાર્યમાં ઉત્તમ સલાહ અને મદદ આપતા-અપાવતા આવ્યા છો. આવા અનેક કારણોથી આપના લઘુ બંધુ રા. રા. બાલાભાઇ કકલભાઇની પ્રેરણા અને મદદથી આ જીવદયાનો સિદ્ધાંત દર્શાવતું લઘુ પુસ્તક આપને શ્રદ્ધાંજલી રૂપે અર્પણ કરવામાં આવે છે. અંતમાં આપના દેવગત આત્માને શાંતિ મળો એજ અંતરેચ્છા.

પ્રકાશક.

ॐ

अहिंसा परमो धर्मः ।

श्री दयामय जगत्.

आहारनिद्राभयमैथुनं च सामान्यमेतत् पशुभिर्नराणाम् ।
एको विवेको ह्यधिको मनुष्ये विवेकहीनाः पशुभिः समानाः ।।

આહાર, નિદ્રા, ભય અને રતિક્રીડા એ ચારે પશુ તથા મનુષ્યોમાં સામાન્ય છે; પણ એક વિવેકજ મનુષ્યોમાં પશુ કરતાં અધિક છે. ચાણુકયનીતિ.

धर्मः तेषामधिको विशेषो धर्मेण हीनाः पशुभिः समानाः ।

ધર્મ સૌથી વિશેષ મૂલ્યવાન વસ્તુ છે. ધર્મ વગરનો મનુષ્ય પશુ સરખો છે. હિતોપદેશ.

योत्ति यस्य यदा मांसमुभयोः पश्यतान्तरम् ।
एकस्य क्षणिका प्रीतिरन्यः प्राणैर्विमुच्यते ।।

જ્યારે જે કોઈ મનુષ્ય, બીજા પ્રાણીનો ઘાત કરી હેનુ માંસ ખાયછે, ત્યારે તે ખાનાર અને મરનાર પ્રાણીના લાભાલાભ તરફ જુઓ. એકને ક્ષણીક આનંદ થાય છે; જ્યારે બીજાનો પ્રાણ જાય છે. હિતોપદેશ.

मतर्व्यमिति य दुःखं पुरुषस्योपजायते ।
शक्यस्तेनानुमानेन परोऽपि परिरक्षितुम् ।।

મરતી વખતે મનુષ્યને જેવું દુઃખ થાય છે, તેવા દુઃખના અનુમાનથી અન્ય પ્રાણી પણ રક્ષણ કરવા યોગ્ય છે.

स्वमांसं परमांसेन यो वर्धयितुमिच्छति ।
नास्ति क्षुद्रतरस्तस्मात्स नृशंसतरो नरः ॥

જે માણસ બીજા પ્રાણીનું માંસ ખાઇ પોતાનું માંસ વધારવા ઈચ્છે છે તેના જેવો કોઇ નીચ મનુષ્ય નથી.

नहि प्राणात् प्रियतरं लोके किं च न विद्यते ।
तस्माद्दयां नरः कुर्याद्यथात्मनितथा परे ॥

આ જગતમાં દરેક માણસને પોતાના પ્રાણ કરતાં અધીક બીજુ કોઈ પણ પ્રીય નથી; માટે તે પ્રમાણે બીજા પ્રાણીના પ્રાણ તેમને પણ પ્રીય હશે તેમ સમજી તેમની ઉપર દયા રાખવી.

प्राणादानात्परं दानं न भूतं न भविष्यति ।
नह्यात्मानः प्रियतरं किंचिदस्तिह निश्चितम् ॥

પ્રાણ દાનથી બીજું શ્રેષ્ટ દાન કોઇ થયું નથી તેમ થવાનું નથી; કેમકે આ લોકમાં પોતાના આત્માથી અધીક કાંઈ પ્રીય નથી એ નીશ્ચય છે.

अनिष्टं सर्वभूतानां मरणं नाम भारत ।
मृत्युकाले हि भूतानां सद्यो जायति वेपथुः ॥

પ્રાણીમાત્રને મરણ અપ્રિય છે; કારણકે મરણ સમયે તેમને તત્કાળ કંપ થઇ આવે છે.

अहिंसा परमो धर्मस्तथाहिंसा परोदमः ।
अहिंसा परमं दानमहिंसा परमं तपः ॥

અહિંસા પરમ ધર્મ, પરમ દમ, પરમ દાન અને પરમ તપ છે.

न गोप्रदानं न महीप्रदानं न चान्नदानं हि तथा प्रधानम् ।
यथा वदंतीह बुधाः प्रधानं सर्वप्रदानेष्वभयप्रदानम् ॥

ગાય, ભૂમિ, અન્ન વગેરે દાન કરતાં અભયદાન ઉત્તમ છે.

अभयं सर्वभूतेभ्यो यो ददाति दयापरः ।
अभयं तस्य भूतानि ददतीत्यनुशुश्रुम ॥

જે માણસ પ્રાણીઓને અભય દાન આપે છે તેને પ્રાણીઓ પણ અભયદાન આપે છે.

हिंसा स्तेयान्यथा कामं पैशुन्यं परुषानृते ।

હિંસા, ચોરી અને અગમ્ય ગમન એ કાયિક પાપ છે.

नो दया मांसभक्षिणः । માંસ ભક્ષીને દયા હોતી નથી.

श्रुति विरुद्धाचारे तत्परान् युष्मान्निक्षेप्तुमागमम् ।
मद्यमांसशिनां ब्राह्मण्यं हानि दर्शनात् ॥

शांकरदिग्विजय ।

વેદધર્મ વિરુદ્ધ મદ્યમાંસ ખાનારા અને તે વિરુદ્ધ ચાલનારાઓનો પરાજય કરવા માટે હું આવેલો છું.

प्राणा यथात्मनोऽभीष्टा भूतानामपि वै तथा।
आत्मौपम्येन मंतव्य बुद्धिमद्भिः कृतात्मभिः।

જેમ પોતાના પ્રાણ પોતાને પ્રિય છે તેમ પ્રાણીઓને પણ હશે. એમ પોતાની ઉપમા વડે બુદ્ધિમાન જ્ઞાનીઓએ વિચારવું.

स्वच्छंदवनजातेन शाकेनापि मपूर्यते।
अस्य दग्धोदरस्यार्थे कः कुर्यात् पातकं महत्॥

વનમાં પોતાની મેળે ઉત્પન્ન થએલાં શાકો વડે તૃપ્તિ થાયછે તો પછી આ બળતા પેટ માટે કોણ મોટું પાપ કરે?

सर्वेन्द्रियाणि संप्रतिष्ठाप्यहिंसन्
सर्व भूतानि ब्रह्मलोकमभिसंपद्यते।

સઘળી ઇન્દ્રીયો કબજે રાખી સર્વ ભૂત પ્રાણી પ્રતિ અહિંસા સેવનાર બ્રહ્મલોક મેળવે છે. (છાંદોગ્ય ઉપનિષદ્)
અન્ન જળથી અતિથિ પૂજા. મનુ. અ.૩ શ્લોક ૯૮
આપત્કાળમાં માંસ ખાવું નહિ. મ. ૧૦ શ્લોક ૧૦૪
માંસ અભક્ષ્ય છે. મ. ૫. શ્લો. ૧૧-૧૨-૧૩-૧૪-૧૫-૧૭
માંસ ખાનારો પ્રાયશ્ચીતથી પણ પવિત્ર થતો નથી;
મ. ૧. શ્લોક ૧૧૫-૧૫૬-૧૫૮-૧૬૭.
માંસ ભક્ષણથી મનુષ્ય ભ્રષ્ઠ થાય છે. મ. ૫ શ્લોક ૫૫

માંસ ખાવાથી પતિત થવાય છે. મ. ૧૦ શ્લોક ૮૮-૮૯-૯૨

માંસ ખાનાર માંસભક્ષક યોનીમાં જન્મે છે.

મ. અ. ૩. શ્લોક ૧૮૩.

માંસાહારી અપૂજ્ય છે. મ. ૩ શ્લોક ૧૫૨

મનુષ્યે કોઇ પણ અવસ્થામાં પરમાટી ખાવી નહી.

(મનુ અ. ૨ શ્લોક ૧૭૭; ૪, ૧૧૨; ૬, ૧૪.)

વેદમાર્ગી લોકોનો આહાર પરમાટી નહીં પણ અન્ન, જળ, ફળ, ફુલ, મૂળ અને કંદ છે.

મનુ અ. ૧૧ શ્લોક ૯૫-૨૩૬.

દયા ધર્મનુ મુળ છે, પાપ મૂળ અભીમાન,
તુલસી દયા ન છાંડીયે, જબ લગ ઘટમેં પ્રાણ.
તુલસી હાય ગરીબકી કભુ ન ખાલી જાય,
મુઆ ઢોરસે ચામસે લોહા ભસ્મ હો જાય.

તુલસીદાસ.

यथा मम प्रिया प्राणास्तथान्यस्यापि देहिनः ।
इति मत्वा न कर्तव्यो घोरः प्राणीवधो बुधैः ॥

જેમ મને મારા પ્રાણુ વ્હાલા છે તેમજ બીજાઓને પણ પોતાના પ્રાણુ વ્હાલા હોય છે તે સમજીને ડાહ્મા માણુસોએ પ્રાણીઓની હિંસા કરવી ન જોઇએ.

क्षतात् प्रहारात् किल त्रायते इति क्षत्रियः ।

અન્ય જીવોને મરતાં બચાવે કે પ્રહાર થતો હોય તેમાંથી બચાવે તેજ ક્ષત્રિય.

वर्षे वर्षे अश्वमेधेन यो यजेत शतं समाः ।
मांसानि च न खादेद्यस्तयो पुण्यफलं समम् ॥ —મનુ

જો માણુસ સો વર્ષ પર્યંત પ્રત્યેક વર્ષે અશ્વમેધ યજ્ઞ કરે તેનું પુણ્ય અને માંસ ન ખાનારાનું પુણ્ય સરખું છે.

दयासे धर्म भलाई । दयाविन संत कसाई ।

દયાની અંદર ધર્મની ભલાઈ છે.

દયાવગરનો સંત કસાઇ જેવો છે.

नाकृत्वा प्राणिनां हिंसा मांसमुत्पद्यते क्वचित् ।
न च प्राणिवध स्वर्ग्यस्तमान्मांसं विवर्जयेत् ॥

પ્રાણીની હિંસા કર્યા શિવાય કોઇ દિવસ માંસ મળતું નથી અને પ્રાણીની હિંસા કર્યાથી સ્વર્ગ મળતું નથી, માટે માંસ ખાવું વર્જ ગણેલું છે."

मनु अ. ९ श्लोक ४८

मांस भक्षयिताऽमुत्र यस्य मांसमिहादम्यहम् ।
एतन्मांसभ्य मांसत्व प्रवदान्ति मनीषिणाः ॥

આ લોકમાં હું જેનું માંસ ખાઉં છું તે પરલોકમાં મારૂં માંસ ખાશે એમ વિદ્વાન લોકો માંસની મિમાંસા કરતા કહે છે.

ચે ખુશ ગોફ્તં ફિરદૂસીએ પાકઝાદ કે રહેમત બર આન તૂરબતે પાકબાદ મયાઝાર મુરી કે દાનેકશ અસ્ત કે જાન દારદ ઓ જાને શીરીન ખુશ અસ્ત. (ફિરદુસી)

अनुमन्ता विशसिता निहन्ता क्रयविक्रयी ।
संस्कर्ता चोपहर्ताच खादकश्चेति घातकाः ॥

પશુ વેચનારાઓ, તેને અનુમતિ આપનારા, પ્રત્યક્ષ કાપનારા, એના જુદા જુદા અંગ કરનારા, માંસ વેચનારા અને લેનારા, માંસ સેકનારા અને માંસ ખાનારા તે આઠે હિંસા કરનારા કહેવાય છે.

किं साध्यं भूतहितं किमु प्रियं प्राणीनामासवः ।
कस्य वशे प्राणिगणः सत्यप्रियभाषिणो विनीतस्य ।

આ જગતમાં સાધવા યોગ્ય શું ? પ્રાણીઓનું હિત. આ સંસારમાં પ્રિય વસ્તુ કઇ ? પ્રાણીઓના પ્રાણ. પ્રાણીનો વર્ગ કોને વશ રહે છે ? સત્ય અને મધુર બોલનાર વિનયીને.

પ્રશ્નમાલિકા.

पंगुकुष्टिकुणित्वादि दृष्ट्वा हिंसाफलं सुधीः ।
निरागस्त्रसजंतूनां हिंसां संकल्पतस्त्यजेत् ॥

પાંગળાપણું, કોઢીઆપણું અને હાથાદિનું ઠુંઠાપણું; આ સર્વ હિંસા કરવાનાં ફળો છે, એમ જાણી બુદ્ધિમાન જીવોએ નિરપરાધી ત્રસ જીવોની સંકલ્પથી હિંસા કરવાનો ત્યાગ કરવો.

હેમચંદ્રાચાર્ય.

नय तिहुयणेवि पावं, अन्नं पाणाइवाय ओ गरूयं,
जं सव्वे वि य जीवा, सुहेसिणो दुक्ख भीरू य.

ત્રણે લોકમાં હિંસા કરતાં મોહાટું પાપ કોઇ નથી, કારણ કે સર્વે જીવ સુખ ઇચ્છે છે અને દુઃખથી બીએ છે.

દેવેંદ્રસૂરિ.

सव्वे पाणा, सव्वे भूया, सव्वे जीवा, सव्वे सत्ता, ण हंतव्वा, ण अज्जावेयव्वा, ण परिघतव्वा, ण परितावेयव्वा, ण उद्दवेयव्वा.

સર્વ પ્રાણ, સર્વ ભૂત, સર્વ જીવ, અને સર્વ સત્વને હણવું નહિ, તેમના પર હકુમત ચલાવવી નહિ, તેમને કબજે કરવાં નહિ, તેઓને મારી નાંખવા નહિ અને તેઓને હેરાન કરવા નહિ. આચારંગ સૂત્ર

माहिंसीःपुरुषम् जगत्। —यजुर्वेद संहिता

Do not kill any animal wantonly or wilfully.

नाहिंस्यात्सर्वभूतानि । —शतपथ ब्राह्मण

One should not kill any animal at all.

सुरांमत्स्यान्मधुमांसमासवं कृशरोदनम् ।
धूर्तैः प्रवर्तितं ह्येतत् नैतद्वेदेषु कल्पितम् ॥

—महाभारत शान्तिपर्व

The offerings of flesh etc. and the use of Sura are not at all prescribed by Vedas but have been adopted by wicked men.

यथापंकेन पंकाम्भः सुरया वा सुराकृतम्।
भूतहत्यां तथैवैकां न यज्ञैर्माष्टुर्महसि ॥

भागवत प्रथम स्कंध

As it is not proper to wash away mud by muddy water or *Sura with Sura*, so also it

is improper to wash away sins by sacrificing animals (doing sin).

न दद्यादामिषं श्राद्धे नाश्नियाद्धर्मतत्त्ववित्।
मुन्यन्नैः स्यात् पराप्रीतिर्न तथा पशुहिंसया ॥१॥

भागवत सप्तम स्कंध

One knowing true essence of religion should not offer flesh in Shradha nor should he eat flesh because gods cannot be pleased by destruction of animals but they are pleased by corn etc.

अहिंसासत्यास्तेय ब्रह्मचर्याप्रतिग्रहा यमाः ॥

पातञ्जल सूत्र

One should not destroy life, should speak the truth, should not steal, should observe Brahmacharya.

पापनिवृत्तिपूर्वकं अहिंसाप्रयोजकं कर्म शांतिकम्॥

शान्तिमयूरव

An act giving tranquility is that by which sin perishes, and there is no destruction of life.

ग्रामारण्यपशूनां हिंसनं संकरीकरणमिति ॥

विष्णुस्मृति

To kill animals living in a city or in a forest is considered a sin called *Sankarikaran.*

भो भो प्रजापते राजन पशून् पश्यत्वय ध्वरे।
संज्ञापितान् जीवसंधान् निघृणेन सहस्रसः ॥

एते त्वां संप्रतीक्षन्ते स्मरंतो वैशसं तव।
संपरेतमयःकूटै च्छिदंत्युत्थितमन्यवः॥

भागवत चतुर्थ स्कंध

Oh King Baharshi, the beasts slain by you in sacrifice are waiting in Heaven to kill you in revenge.

अहिंसासत्यमेस्तयं शौचमिंद्रियनिग्रहः।
दानं दया दमः क्षान्तिः सर्वेषां धर्मसाधनम् ॥

याज्ञवल्क्यः

Non-destruction, truth, nonstealing, cleanliness, control over senses, charity, control, forgiveness, all these are sources of religion.

I vow neither to hurt nor to kill any living thing. The way of Budha.

The whole world dreads violence. All men tremble in the presence of death. Do to others which ye would have them do to you. Kill not, cause no death. The 5th section of the Budhist Sutra.

Budha and early Budhism.

EDICTS OF KING ASOKA.

Religion will increase from the absolute prohibition to put to death living being or to sacrifice aught that draweth breath.

Asoka's Edict Delhi Pillar.

TEACHING OF ZOROASTER.

This religion which bears in many ways a remarkable affinity to the Hindu Religion also forbids animal sacrifice. Their scriptures forbid any cruelty to animals and throughout the teachings of Zoroaster the same spirit can be marked.

WISDOM OF ISRAEL.

" The wisdom of Israel" gives the following version of the idea of Jewish spiritual authorities on this question.

God needs no sacrifice.

Rabbin Chija Bur.

Even the lowest of God's creatures are not in need of their own produce how much less than is the creation in need of what he has created. Abba.

On page 45 of the same book it has been written, " The holy one, blessed be He, extends His mercy equally to the animals and to human beings. He is as full of compassion for the tiniest birds of the air as for the cattle."

THE MESSAGE OF CHRIST

The message of Christ is a message of love and peace, and hence the doctrine of Ahimsa is to Christian the very essence. The following quotations support the same.

Be ye therefore merciful as your father so is merciful. 31st. Lake 6

Blessed are the merciful; for they shall obtain mercy. St. Mathews 7.

To what purpose is the multitude of your sacrifices unto me. The Lord.

That you abstain from meat offered unto idols and from blood. Act. XV 2o.

I have come to abolish sacrifice and if you do not cease to sacrifice, the wrath of God against you will not cease.

Saying of Christ from the Gospel of Ebconits.

THE HOLY KORAN.

The following passage will clearly show that Koran puts a stop to animal sacrifices.

By no means will their meat reach to God nor their blood but the piety from you alone will reach to Him; thus has He pressed them into service for you, that ye may magnify God for that He has guided you, and give glad tidings to those who do good. Koran translated by Mirza Abdul Fazi Part II page 895 Surat LVIII.

EPISTLE TO ROMANS.

Even among the people who are fond o flesh diet we find such commandments as th following in Epistle to Romans. "I am full c the burnt offerings and the fat of the fed beast: I delight not in the blood of bullocks or of th lambs or the goats."

Thou shall not Rill; and who-so-ever sha Rill, shall be in danger of the Judgment.

St. Mathews: 5–21 New Testament.

Behold I have given you every herb bearing seeds and seeds and trees yielding fruits, they shall be your meat. —Bible.

How happily has the noble-born Firdousi (may mercy alight on his grave) observed, when he said;-Injure not the grain-bearing ant, for she has life, and sweet life is dear unto her.

पाणातिपाता वेरमणं सिक्खापदं समादियामि ॥

दस सिक्खापद